

น้ำพระทัยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงส่งเสริมและพัฒนางานโภชนาการ สู้ สปป. ลาว

อินษา อึ้งภาตร
สถาบันโภชนาการ

“... สำหรับข้าพเจ้า โภชนาการเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจเป็นพิเศษ การตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทั่วราชอาณาจักร ทำให้ข้าพเจ้าได้พบเด็กขาดอาหารอยู่บ่อยๆ และข้าพเจ้าก็เห็น ด้วยกับผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการว่า การปรับปรุงภาวะโภชนาการของเด็กเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องการความใส่ใจจากทุกคน อย่างเร่งด่วน ข้าพเจ้าเชื่อว่า เราทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า อาหาร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง การจะทำให้ผู้คน เข้าถึงอาหารได้มากขึ้น ให้มีความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและมีอาหารที่เหมาะสมบริโภค เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้อง พัฒนาเป็นอันดับแรก ...” พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ องค์การอาหารและเกษตร แห่งสหประชาชาติ สำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก กรุงเทพมหานคร 20 ตุลาคม 2535 จะเห็นว่า สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมงานด้านโภชนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนชาวไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และพระเมตตาของพระองค์ท่านยังได้แผ่ไปยังประเทศเพื่อนบ้านด้วย โดย “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)” ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเช่นเดียวกัน โครงการฝึกอบรม เทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเกิดขึ้น

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่โปรดเกล้าฯ ให้ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหนึ่งในภาคีเครือข่ายโครงการ ฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2543 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการบริหารงาน แก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขของ สปป. ลาว ตลอดระยะเวลา 18 ปีที่โครงการนี้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง มีการ พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุขของ สปป. ลาว ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น อาทิ ศัลยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ ทันตแพทย์ศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ กายภาพบำบัด สาธารณสุข จะกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2558 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดอบรมหลักสูตรโภชนาการขึ้น เนื่องจาก สปป. ลาว กำลังเผชิญหน้า กับภาวะวิกฤตทางด้านโภชนาการอย่างรุนแรง จากรายงานขององค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติหรือ UNICEF และองค์การอนามัยโลก พบว่าประชากรส่วนใหญ่ ประสบปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะในเด็ก พบว่า 44% ของ เด็กมีภาวะทุพโภชนาการ แคระเกร็น ถึงแม้ว่า สปป. ลาว จะได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร NGO หลายแห่ง แต่ส่วนใหญ่ มักดำเนินการแบบชั่วคราวชั่วคราวขาดความต่อเนื่อง รัฐบาล สปป.ลาวจึงเริ่มมองหาวิธีการแก้ไขปัญหายั่งยืน ด้วยการ พัฒนาศูนย์ฝึกอบรมให้มีความรู้ทางด้านโภชนาการ นับเป็นอีกหนึ่งจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ไทย-สปป. ลาว ซึ่ง มีจุดเริ่มต้นมาจากพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั่นเอง

สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับความไว้วางใจจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่าง ประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้เป็นผู้จัด อบรมหลักสูตรโภชนาการ เนื่องจากสถาบันโภชนาการเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทั้งองค์ความรู้ด้าน โภชนาการ งานวิจัย และประสบการณ์ในการแก้ไขและพัฒนางานด้านโภชนาการในระดับชาติ อีกทั้งมีความพร้อมทั้งด้าน บุคลากร การถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงสามารถกำหนดหลักสูตร และลักษณะการอบรมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของ

ผู้เรียน การอบรมหลักสูตรโภชนาการนอกจากจะสอน อาหาร โภชนาการ และสุขภาพ รวมถึงการประเมินการเจริญเติบโต และภาวะโภชนาการของเด็ก โดยใช้เครื่องมือในการตรวจวัด น้ำหนัก ส่วนสูง ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ ด้าน “โภชนาการชุมชน” เป็นตัวชูโรง เพิ่มความเข้มข้นให้กับการอบรม โภชนาการชุมชนเป็นวิชาที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้กับชุมชนได้จริง เมื่อมีการลงพื้นที่ เพื่อศึกษาดูงานผู้เข้าร่วมอบรมจะเข้าใจถึง กระบวนการที่ช่วยให้คนในชุมชนพัฒนาพฤติกรรมภารกิจน เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงที่ สปป. ลาว

“เราสอนด้วยใจ นอกจากสอนองค์ความรู้แล้ว เรายังสอนให้เขารู้จักคิดด้วย เราสอนเขาหมดทุกอย่าง ตั้งแต่การบริหารจัดการ การวิจัย ความรู้ การปฏิบัติ หรือการเลือกพื้นที่เพื่อศึกษาดูงาน เราก็คัดสรรอย่างพิถีพิถัน เลือกพื้นที่ที่มี สิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกับบ้านเค้ามากที่สุด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นสภาพจริง เป็นแรงกระตุ้นให้เค้านำความรู้ไปปรับใช้ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชากรของเขาดีขึ้น” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ สรณเจริญพงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบัน โภชนาการ ฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบโครงการกล่าว

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการอบรมจะสิ้นสุดลง แต่นั่นไม่ใช่จุดจบกลับเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการลงมือปฏิบัติ นำ ความรู้ไปปรับใช้ในการทำวิจัย เพื่อนำเสนอในอีก 2 ปีข้างหน้าอีกด้วย และระหว่างนั้นจะมีการติดตามประเมินผล ความคืบหน้าเป็นระยะ

นางสุวันคำ พมมะแสง รองหัวหน้าแผนกส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการ กรมอนามัยและส่งเสริมสุขภาพ กระทรวง สาธารณสุข นครหลวงเวียงจันทน์ หนึ่งในผู้เข้าร่วมอบรม รุ่นที่ 3 ให้สัมภาษณ์ว่า “หลักสูตรนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนา ประเทศมาก เพราะสปป. ลาวยังมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะในเด็ก อีกทั้งเป็นโครงการพัฒนาบุคลากรที่ แตกต่างไปจากที่อื่นอีกด้วย” เพราะนอกจากจะมีปัญหาเรื่องขาดสารอาหารแล้ว สปป. ลาวยังขาดแคลนบุคลากรด้าน โภชนาการอีกด้วย ทั่วประเทศมีคนที่จะมาเรียนระดับปริญญาเอกสาขาโภชนาการโดยตรง เพียงแค่ 2 – 3 คน บุคลากร จึงไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการ ด้วยเหตุนี้โครงการฯ จึงสามารถตอบใจหายได้ทั้ง 2 ประการ ทั้งเพิ่มองค์ ความรู้ และพัฒนาบุคลากร อีกทั้งยัง “แตกต่าง” จากโครงการอื่น เนื่องจากเป็นโครงการระยะยาว และยั่งยืน

นางสุวันคำ พมมะแสง ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่าหลังจากเรียนจบแล้ว จะกลับไปเริ่มทำโครงการอาหารเสริมใน โรงเรียน โดยเฉพาะนม เพราะหลายครอบครัวยังไม่เห็นความสำคัญของการดื่มนม รวมถึงการปลูกผักสวนครัวในโรงเรียน เพื่อให้เด็กมีแหล่งอาหารพอเพียงต่อการเจริญเติบโต” และมีความเห็นต่อโครงการนี้ว่าโครงการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ จากสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโอกาสดีสำหรับบุคลากรทั้งสองประเทศที่ได้ทำงานกันอย่างใกล้ชิด ไม่มี “ภาษา” มาเป็นอุปสรรคขวางกั้นในการเรียน สามารถสนทนาโต้ตอบได้อย่างลื่นไหล ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสนุกไปกับ การเรียน สามารถเก็บเกี่ยวองค์ความรู้ได้อย่างเต็มที่ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สปป. ลาว ให้แน่นแฟ้น